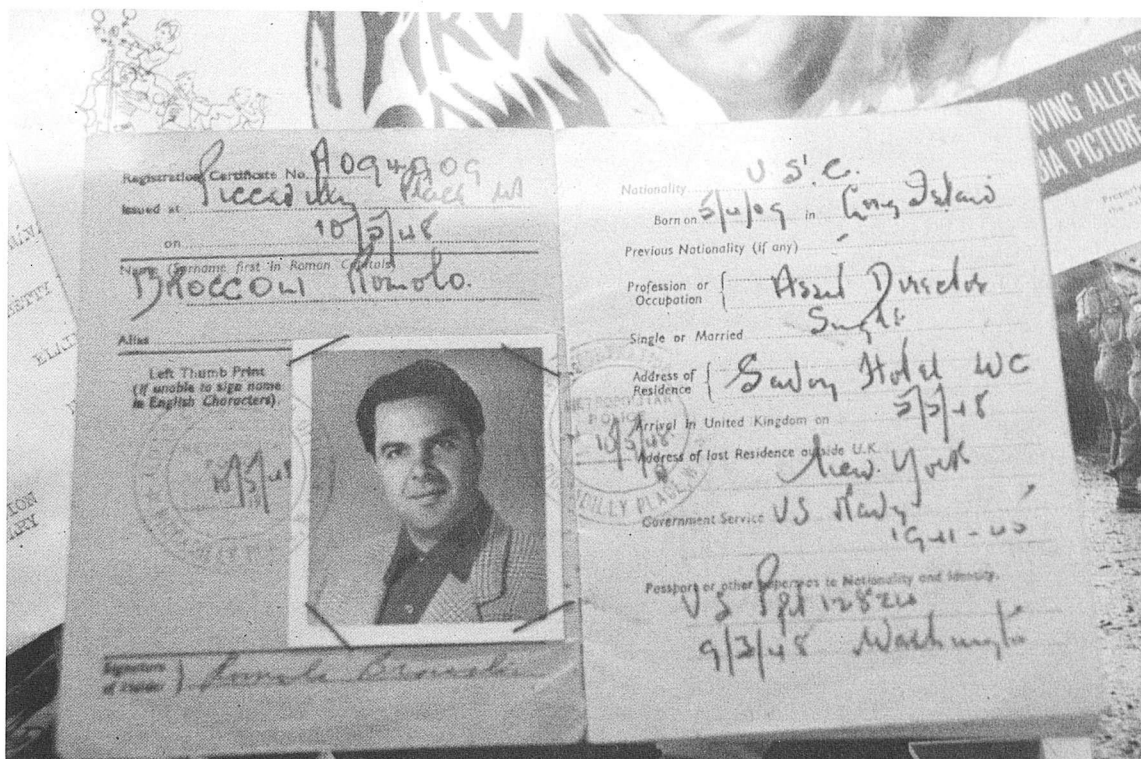

Albert R. Broccoli. Un americà al cinema anglès

Xavier Jiménez

Productor d'un dels mites per excel·lència de la història del cinema, com és el personatge de James Bond, Albert Romolo Broccoli -nord-americà de naixement i anglès d'adopció-, va ser un dels personatges claus en l'enlairament del cinema britànic dels cinquanta i seixanta, no des del punt de vista del discurs narratiu i llenguatge cinematogràfic, característiques de les quals es va encarregar el moviment del Free Cinema i directors com David Lean o Carol Reed sobre les runes de l'Europa destrossada (*Brief encounter*, *Breve encuentro*; *The third man*, *El tercer hombre*, 1949), sinó des de la vessant del cinema com a espectacle, com a recuperador d'una indústria que es trobava en crisi econòmica (com la resta del continent), degut a les conseqüències derivades directament de la Segona Guerra Mundial.

L'anglès va ser un mercat que va començar a remuntar a partir de la segona meitat dels cinquanta, en gran part degut a la aparició d'Albert Broccoli i la seva col·laboració amb Terence Young, un dels directors que va representar l'impuls per emprendre un cinema d'espectacle i d'aventures, una tendència que es va veure ratificada amb l'aparició, uns anys més tard, de la mítica saga protagonitzada en un primer moment per Sean Connery, i que va començar amb el concís títol de *Dr. No* (1962).

No va ser tan sols Terence Young, Albert Broccoli va treballar amb tota una sèrie de directors tan dispars com els veterans Tay Garnett o Richard

Thorpe; el canadenc Mark Robson o de caire més secundari, com John Gilling o Euan Lloyd; tota una nòmina de realitzadors que procedien de diferents territoris a més d'Anglaterra (EUA, Canadà...) i que fomentaren un cinema d'entreteniment durant els cinquanta i principis dels seixanta basat en històries emmarcades principalment a dins del cinema poli-cíac, bèl·lic i d'aventures.

El motiu principal d'aquest article dedicat a la figura d'Albert Broccoli està provocat per una exposició i una retrospectiva duta a terme durant aquests passats mesos d'abril i maig al *British Film Institut* (BFI), l'organisme central de la ciutat de Londres pel que fa a l'àmbit cinematogràfic, i que coordina a la vegada els serveis de filmoteca, arxiu i centre d'exposicions de la capital anglesa.

Amb una retrospectiva completa de tots els títols de James Bond estrenats fins el 2009, i un recull de la seva primera producció al mercat anglès, l'homenatge es veu completat per una petita exposició composta de cartells i elements que varen formar part de les seves pel·lícules (vestuari, atrezzo...); d'aquesta manera el *British Film Institut* ret un homenatge a tota la trajectòria professional d'un productor que aquest any 2009 hagués complert un centenari des del seu naixement, i que malauradament només és recordat, per norma general, com un dels dos productors -l'altre es Harry Saltzman-, de la saga de l'agent 007.

Broccoli va viure sempre sota l'ombra d'un mite, però la seva carrera al món del cinema és més

completa del que *a priori* pot semblar en un primer moment. Va començar a principis dels anys quaranta a Hollywood, i poc a poc va introduir-se en el teixit empresarial i de la producció, tasques que va desenvolupar íntegrament al mercat anglès, convertint-se, com hem assenyalat a la presentació de l'article, en un dels productors que va incidir i marcar una part essencial del cinema anglès dels cinquanta, i que durant els seixanta i els setanta, va aconseguir establir un potent impuls econòmic gràcies als èxits successius de la saga creada per l'escriptor Ian Fleming.

Broccoli movia els fils darrere les càmeres, però encara que el seu nom hagi quedat associat indisolublement a la figura de Bond, la seva trajectòria al cinema en general i a l'anglès en particular, és alguna cosa més que el productor de..., i gràcies a aquesta exposició organitzada pel BFI, podem dibuixar una panoràmica de la vida cinematogràfica de Broccoli, encetada a principis dels quaranta al mercat de Hollywood, encara que per començar aquest recordatori, viatjarem en el temps fins als seus orígens a la ciutat de Nova York.

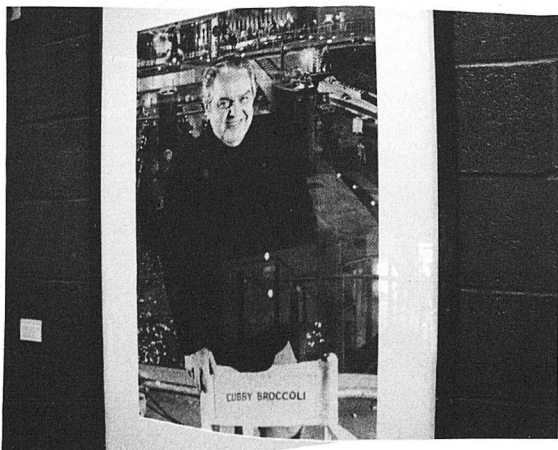
El nostre protagonista va nàixer al barri novaiorquès d'Astoria, a Queens, a l'any 1909. La seva família, els Broccoli –originaria de Calàbria–, es de-

dicava al conreu de terres i a la agricultura en general, i com a curiositat, varen ser els responsables d'introduir als EUA el vegetal del mateix nom².

Sense acabar els estudis de secundària, Albert R. Broccoli va començar a treballar en el negoci familiar fins que el seu interès pel cinema va sobrepassar-lo, i va decidir provar sort. El primer contacte de Broccoli amb el cinema va ser a través dels estudis de la *20 Century Fox*, on va ser assistent, entre d'altres directors, del productor i director Howard Huges al film *The outlaw* (*El forajido*, 1943), western recordat especialment per l'imponent físic de l'actriu Jane Russell a la famosa escena del graner.

Altres films on Broccoli va participar com a assistent varen ser *The black swan* (*El cisne negre*) i *The song of Bernadette* (*La cançió de Bernadette*, 1943), ambdues dirigides pel director Henry King.

Després d'un efímer pas per la RKO, entre els anys 1947 i 1948, Broccoli es va associar amb Irving Allen, un cineasta nascut a Polònia al 1905. Allen va treballar com a productor de teatre i cinema als anys quaranta, i va dirigir especialment curtsmetratges durant la seva etapa com a realitzador. Broccoli i Allen es coneixien des de 1946, ja que Allen va dirigir el film *Avalanche*, amb Broccoli com a responsable de la producció.

A partir del 1951, varen reprendre la seva relació, i junts varen fundar a Londres la productora Warwick Films, que va desenvolupar una tasca bàsica de suport cap al cinema anglès, a través d'una sèrie de pel·lícules on predominaven els gèneres d'acció propers a presumibles èxits de taquilla.

Els èxits per a la Warwick no trigaren massa a arribar, i ja des del seus començaments, la nova companyia va aconseguir una ràpida consolidació en una indústria, l'anglesa, necessitada d'impulsos econòmics. *The red beret* (*Sesenta segundos de vida*), va ser la primera producció de la Warwick, dirigida a més pel futur realitzador de la primera aventura de James Bond, Terence Young, un cineasta que llavors tenia 38 anys, i que era un consumat especialista en el gènere bèl·lic i d'aventures, que havia treballat al mercat anglès especialment entre finals dels quaranta i principis dels cinquanta.

Aquest primer encontre entre Broccoli i Young va ser l'inici d'una carrera conjunta, que va tornar a plegar-se a títols com *Safari* o *Zarac*, totes dues de l'any 1956 o *No time to die* (*No hay tiempo para morir*, 1958), fins l'arribada del seu primer mega èxit, *Dr. No* (1962).

Un dels problemes amb els quals es va trobar Broccoli abans de començar la producció de la saga de James Bond varen ser els drets sobre les novel·les. El primer entrebanc va ser sobre *Casino royale*, la primera història escrita per Ian Fleming sobre l'agent 007 i publicada al 1953; d'aquesta *Casino royale*, la cadena de televisió nord-americana CBS ja havia estrenat al 1954 un telefilm amb el mateix nom, en què l'actor Barry Nelson va interpretar per primera vegada el mític paper. Així, la CBS va ser la primera empresa en explotar la marca de James Bond, encara que només va comprar els drets sobre aquesta primera novel·la. A més d'aquest producte televisiu, hi ha dos llargmetratges més protagonitzats pel personatge de James Bond que no es consideren a dins de la llista oficial: *Casino royale* (Ken Hughes, 1967) i *Never say never again* (*Nunca digas nunca jamás*, Irvin Kershner; 1983).

A més d'aquesta contrarietat, un productor canadenc anomenat Harry Saltzman, que treballava igual

que Broccoli al mercat anglès als anys cinquanta, havia comprat l'estiu de 1960 els drets d'explotació cinematogràfics de totes les novel·les publicades fins aquell moment per Ian Fleming sobre l'agent 007. Llavors, la incapacitat de maniobra econòmica, degut a les necessitats d'adaptació que demanaven les històries de Fleming (efectes especials, decorats, ambientacions...), va provocar la fusió de tots dos productors, un acord al 50% que va quedar oficialitzat formalment a la productora EON, a l'any 1961, inicials de *everything or nothing*.

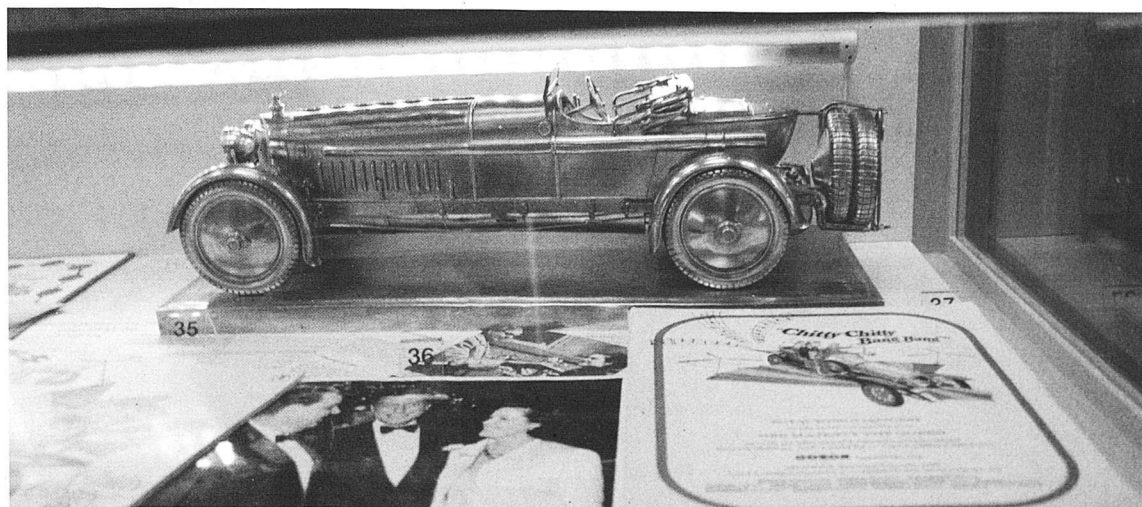
Broccoli volia produir aquest supòsit èxit, i Saltzman era el senyor dels seus drets: ara ja només quedava trobar la inversió necessària.

A un dels nombrosos documentals estrenats fins avui sobre James Bond⁵, s'exposa per Broccoli i Saltzman viatjaren a Nova York per a entrevistar-se amb un dels representants de la United Artist, acordant per a la primera pel·lícula un pressupost d'un milió de dòlars. El film, ambientat a Jamaica, i protagonitzat per un desconegut model escocès que responia al nom de Sean Connery, es va convertir en el major èxit pel que fa a percentatge de la saga Bond, i va iniciar el camí de l'èxit d'una sèrie que ha arribat fins a l'actualitat.

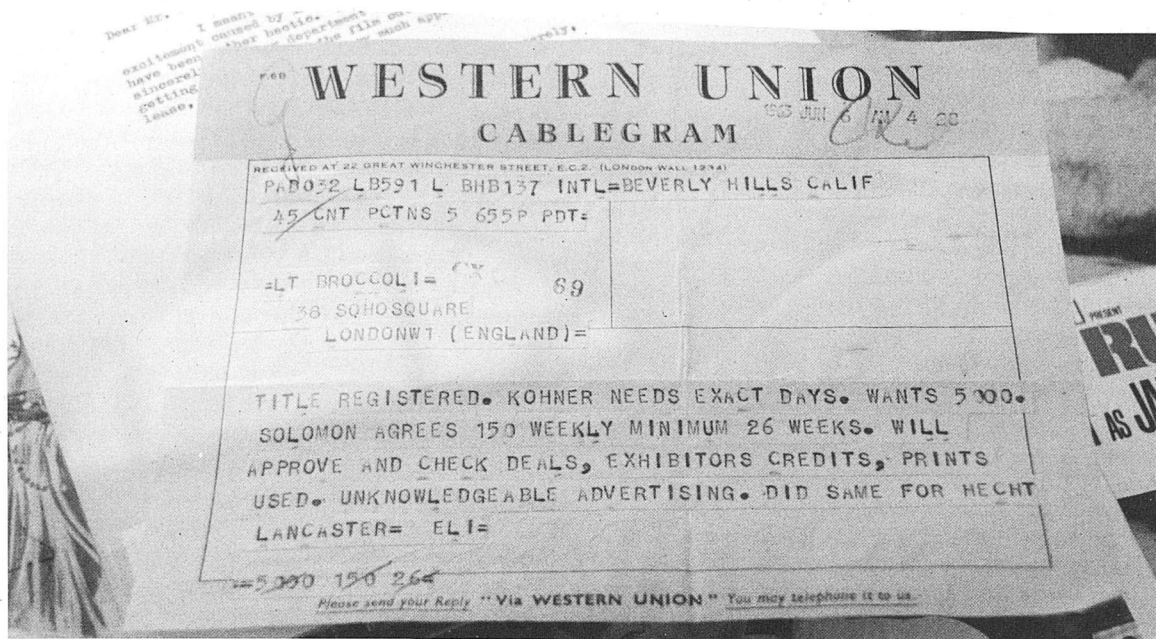
Saltzman havia treballat amb el director Tony Richardson a films com *Look back in anger* (*Mirando hacia atrás con ira*, 1958) o *The entertainer* (*El animador*, 1960) però va ser el personatge de James Bond qui els hi va proporcionar, a tots dos, els èxits més abusadors de les seves respectives trajectòries.

Després del rodatge de totes les pel·lícules protagonitzades per Sean Connery, el capítol de George Lanza by i les dues primeres aventures de Roger Moore, Saltzman va vendre al 1977 la seva participació com a propietari dels drets de Bond a la United Artist, que en aquells moments era la productora principal de la saga; així Broccoli, es va quedar com l'únic responsable i benefactor d'aquell filó gràcies als drets d'explotació comercial.

Per la seva part, Broccoli havia deixat de produir altres pel·lícules per concentrar-se fonamentalment en la saga Bond. Les úniques excepcions les podem trobar en els següents títols: per una banda

Call me bwana (Gordon Douglas, *El amo de la selva*; 1963), un entreteniment protagonitzat per Bob Hope i Anita Ekberg i produït per la EON; i per un altre costat, un gran èxit com va ser *Chitty Chitty, Bang Bang* (Ken Hughes, 1968), escrita per Ian Fleming i produïa ja de forma individual sense la participació de Saltzman, encara que al 1968 la seva unió continuava a la EON (es varen separar al 1977 com hem apuntat abans).

A partir de l'abandonament de Harry Saltzman, Broccoli serà l'encarregat de l'explotació i la continuació de la saga James Bond, que va abandonar per problemes de malaltia a l'interval entre la substitució de Timothy Dalton per Pierce Brosnan, fet succeït a principis dels noranta. El juny del 1996 va morir degut a problemes cardíacs.

Pel que fa a l'exposició homenatge de la figura d'Albert Broccoli que es podia visitar de franc al BFI, el material exhibit estava distribuït en dues seccions; per una banda una sala on es mostraven exclusivament cartells originals de diferents pel·lícules produïdes per Albert Broccoli, tant de la seva primera etapa a la *Warwick*, i posteriorment de les pel·lícules de James Bond, on cridava l'atenció el compost per quatre panells independents, i que feia referència a l'estrena de *From Russia with love* (*Desde Rusia con amor*, 1963).

A l'altra secció de l'exposició, destacava una prestatgeria plena d'històrics artefactes de la saga Bond, com el barret assassí del servil Oddjob, que apareixia a *Goldfinger*, la pistola d'or d'un dels enemics més interessants de Bond, Francisco Scaramanga, interpretat per Christopher Lee o una de les dentadures de ferro del personatge de Tauró, interpretat per l'actor Richard Kiel i que apareixia a dues pel·lícules de Bond, *The spy who loved me* (*La espía que me amo*, Lewis Gilbert; 1977) i *Moonraker* (1979), del mateix director; precisament de *Moonraker*, es podia veure un dels vestits espacials utilitzats al film.

Un altra aparador mostrava material de la producció de Broccoli dels anys cinquanta, ple de cartells, apunts, fotografies...

Tota aquesta recopilació d'elements i cartells, guanya una força extra gràcies a la distribució interna de l'edifici i a la seva privilegiada situació, a la vora del riu Tàmesis de Londres. La seu del British Film Institute (BFI) és un edifici estructurat en diferents blocs, que compta amb tota una sèrie de serveis: cinema, filmoteca, arxiu, centre d'exposicions i una llibreria amb un dels assortiments sobre cinema anglès (teoria, directors, història...) en stock més complets de la ciutat; a més, també ofereixen un bon grapat de títols en DVD, especialment de cinematografies més secundàries i de difícil accés pel que fa a la seva comercialització.

Abans d'acabar amb aquest petit homenatge-recordatori sobre la figura d'Albert Broccoli, recordar la seva importància com a emprenedor, com a productor de cinema més enllà de la seva sinèrgia –pràcticament obligada– amb el personatge i tot el que envolta a la saga de James Bond. Crec que d'una manera molt encertada, l'exposició i retrospectiva va ser titulada Albert R. Broccoli: Bond and Beyond: 8 Apr – 31 May 2009.

Broccoli va ser precisament això: Bond i més enllà. ■

NOTES

- (1) *The red beret* (1953); *Hell below zero* (1953); *The cockleshell heroes* (1955); *April in Portugal* (1955); *Fire down below* (1957); *How to murder a rich uncle* (1957); *The trials of Oscar Wilde* (1960); *Call me bwana* (1963); *Chitty Chitty Bang Bang* (1968). Font: www.bfi.org (20-05-09).
- (2) *A The italian american experience: an encyclopedia*. Salvatore John LaGumina. Taylor & Francis, 2000. pàg. 70.
- (3) Per a més informació, *Especial James Bond, 40 años con licencia para matar y amar*. Revista Fotogramas, Barcelona, 2002. núm. 1909.
- (4) Per ampliar, *Bond, James Bond agitado y revuelto*. Carles Prats. Barcelona, Glénat, 1997. pàg. 103-106.
- (5) *A Happy anniversary Mr. Bond*, dirigit per Philip Ayers, 2002.